

# ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

## ДАР БОРАИ ТАҲСИЛОТИ ИЛОВАҒӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2012, №4, мод. 276; Қонуни ҚТ аз 29.01.2021с., №1766)

Қонуни мазкур сиёсати давлатӣ, асосҳои ташкилию ҳуқуқи ва иҷтимоию молиявиро дар соҳаи таҳсилоти иловағӣ муайян мекунад.

### БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

#### Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **таҳсилоти иловағӣ** - низоми таълиму тарбия, ки дар асоси барномаҳои таълимии иловағӣ амалӣ шуда, ба омузиши илм, техника ва технологияи муосир, эҷодкорӣ, дарёфти ихтисоси нав, бозомузӣ, такмили ихтисос, ки онҳоро шахс метавонад ҳангоми таҳсил дар мактаб, пас аз хатми мактаб ва баъди гирифтани диплом ба таври роӣгон ё пулакӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва касбӣ берун аз барномаҳои асосии таълимӣ ё дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ бе маҳдудият омузад, равона карда шудааст;

- **муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ** - муассисаҳои давлати ва хусусии таълимӣ, ки фаъолияти онҳо ба ташаккули дониш, малака, маҳорат, қобилият, инчунин инкишофи зехнӣ, маънавӣ ва ҷисмонии таълимгирандагон нигаронида шудааст;

- **қормандони омузгорӣ** - шахсоне, ки ба таълиму тарбияи таълимгирандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ дар асоси касбӣ машғуланд;

- **таълимгирандагон** - шахсоне, ки аз руи дониш, қобилият, малакаю маҳорат ва шавқу рағбатшон ба шаклҳои гуногуни таълим дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ ҷалб гардидаанд.

#### Моддаи 2. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи таҳсилоти иловағӣ

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи таҳсилоти иловағӣ ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад. (ҚТ аз 29.01.2021с., №1766)

#### Моддаи 3. Мақсади таҳсилоти иловағӣ

Таҳсилоти иловағӣ чӯзӣ таркибии низоми таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, мақсади он инкишофи қобилияти зехнӣю эҷодӣ ва истеъдоди таълимгирандагон, қонеъ гардонидани рағбат, эҳтиёҷоти маънавӣ ва талаботи онҳо ба интиҳоб ва гирифтани касб ҳангоми қориғ будан аз таълим дар муассисаҳои таълимӣ мебошад.

#### Моддаи 4. Вазифаҳои асосии таҳсилоти иловағӣ

Вазифаҳои асосии таҳсилоти иловағӣ аз инҳо иборатанд:

- тарбия ва таълимӣ шаҳрвандон;  
- инкишофи озодона ва ташаккули таҷрибаи иҷтимоию ҷамъиятии шахсият;  
- тарбия дар руҳияи инсондӯстӣ, ватандӯстӣ ва эҳтиром ба рамзҳои давлати, Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуқуқу озодихои инсон ва шаҳрванд; (ҚТ аз 29.01.2021с., №1766)

- инкишоф додани ҳисси эҳтиром ба урфу одат, расму оин, анъанаҳои мардумӣ ва арзишҳои миллӣ;  
- ташаккули муносибати эҳтиромонаи таълимгирандагон нисбат ба оила ва ҷомеа;  
- фароҳам овардани шароит барои инкишофи эҷодӣ, зехнӣ, маънавӣ ва ҷисмонии таълимгирандагон;

- ташаккули муносибати бошӯурона ва масъулиятноки таълимгирандагон ба муҳити зист ва хифзи он;

- конеъ гардонидани талаботи таълимгирандагон ба интихоби касб;
- дастгирии таълимгирандагони боистеъдод;
- ташаккули тарзи хаёти солими таълимгирандагон;
- амалӣ намудани чорабиниҳои иттилоотӣю методӣ, ташкилию оммавӣ ва фарҳангию маърифатӣ;
- такмили худфаъолиятӣ ва худидоракунии таълимгирандагон;
- фароҳам овардани шароит барои фаъолияти эҳсонкорӣи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ бо мақсади рушди таҳсилоти иловагӣ.

#### **Моддаи 5. Принципиҳои сиёсати давлати дар соҳаи таҳсилоти иловагӣ**

Сиёсати давлати дар соҳаи таҳсилоти иловагӣ ба принципиҳои зерин асос меёбад:

- дастрас будани таҳсилоти иловагӣ барои таълимгирандагон дар доираи стандартҳои давлатии таҳсилот ва барномаҳои таълимӣ, сарфи назар аз миллат, наҷод, чини, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи сиёсӣ, таҳеил, вазъи иҷтимоӣ ва молумулкии онҳо;
- маблағгузорию муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагии давлатӣ;
- ихтиёрӣ будани интихоби шакли муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ;
- хусусияти илмӣ, дунявӣ ва башардустона доштани таҳсилоти иловагӣ;
- хифзи манфиатҳои таълимгирандагон вобаста ба қушиши онҳо дар бобати инкишофи озодии ва ҳамачонибаи шахсият;
- муҳайё намудани шароит барои таълимгирандагон дар гирифтани таҳсилоти иловагӣ;
- нигоҳдорӣ ва рушди шабакаи муассисаҳои давлатии таълимӣ таҳсилоти иловагӣ;
- ҳамохангсозии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба ташаккул ва рушди низоми таҳсилоти иловагӣ.

#### **Моддаи 6. Тартиби гирифтани таҳсилоти иловагӣ**

1. Шаҳрвандон таҳсилоти иловагиро берун аз барномаҳои асосии таълимӣ дар муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ ва дигар муассисаҳои таълимӣ мегиранд.
2. Гирифтани таҳсилоти иловагӣ ба принципиҳои интихоби ихтиёрии навъҳои муассисаҳо ва намудҳои фаъолият асос ёфта, бо розигии падару модар ё шахсони онҳоро ивазкунанда, коллективҳои меҳнатӣ, ташкилотҳо ва фондҳои чамғиятӣ амалӣ гардонидани мешавад.
3. Падару модарон бо мақсади истифодабарии самараноки вақти холии фарзандон барои ба муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ фаро гирифтани онҳо вобаста ба майлу хоҳиш, рағбат ва қобилиятҳои мусоидат менамоянд.
4. Тартиби гирифтани таҳсилоти иловагии калонсолон тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.
5. Шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон истиқомат доранд, таҳсилоти иловагиро бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифта метавонанд.

#### **Моддаи 7. Забони таҳсил дар муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ**

Таҳсил дар муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» амалӣ карда мешавад.

### **БОБИ 2. ТАШКИЛ ВА ИДОРАКУНИИ МУАССИСАҲОИ ТАЪЛИМИИ ТАҲСИЛОТИ ИЛОВАГӢ**

#### **Моддаи 8. Тартиби таъсис, азнавташкилдихӣ ва бархамдихии муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ**

1. Тартиби таъсис, азнавташкилдихӣ ва бархамдихии муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.
2. Муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ бо назардошти эҳтиёҷоти иҷтимоӣю иқтисодӣ, миллию фарҳангию таҳсилоти дар сурати мавҷуд будани заминаи зарурии таълимӣю методӣ, моддию техникаи кадрҳои омӯзгорию ва риояи меъёрҳо, қоидаҳо ва стандартҳои санитарии гигиенӣ таъсис дода мешаванд.
3. Муассис (муассисон)-и муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти иловагӣ инҳо буда метавонанд:

- макоми чумхуриявии давлатии идораи маориф;
- макоми иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ;
- шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, аз ҷумла шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии хориҷӣ.

4. Муассисон метавонанд муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагии муштарак таъсис диҳанд.

#### **Моддаи 9. Сохтор ва низомии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ**

1. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ аз руи шаклҳои ташкилию ҳуқуқӣ ва моликият давлатӣ ва хусусӣ буда метавонанд.

2. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ метавонанд дар шакли академияи хурди илмҳо, марказҳо, аз ҷумла марказҳои эҷодии қудакону наврасон, касрҳо, хонаҳои эҷодии қудакону наврасон, стансияҳо, студияҳо, мактабҳои санъат, муассисаҳои таълимии ибтидоии махсуси бадеӣ, мактабҳои касбии варзишӣ, ҳунарӣ, мусиқӣ, мактабҳои варзишии қудакону наврасон, мактабҳои махсуси варзишии захираҳои олимпии қудакону наврасон, клубҳо, аз ҷумла, клубҳои тарбияи ҷисмонӣ ва варзишии маҳаллии зист, клубҳои тарбияи ҷисмонӣ ва варзишии маъҷубон, варзишгоҳҳои қудаконӣ, муассисаҳои солимгардонӣ фаъолият намоянд.

3. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ метавонанд мачмӯӣ ва соҳавӣ бошанд. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагии мачмӯӣ фаъолияти худро аз руи самтҳои гуногуни таҳсилоти иловагӣ (илмӣ ва техникаӣ, таҷрибавӣ ва санҷишӣ, ҷамъиятӣ ва гуманитарӣ, китобдорӣ ва китобшиносӣ, сайёҳӣ ва кишваршиносӣ, бадеӣ ва эстетикӣ, экологӣ ва табиатшиносӣ, тарбияи ҷисмонӣ ва варзишӣ, ҳарбӣ ва ватандӯстӣ, солимгардонӣ ва гигиенӣ) ташкил менамоянд. Ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагии мачмӯӣ касрҳо ва марказҳои эҷодии қудакону наврасон дохил мешаванд.

4. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагии соҳавӣ фаъолияти худро аз руи самтҳои мушаххаси таҳсилоти иловагӣ ташкил мекунад. Ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагии соҳавӣ марказҳои илмӣ ва техникаӣ, эҷодиёти бадеӣ ва эстетикӣ, хонаҳои эҷодии қудакону наврасон, клубҳои сайёҳӣ ва кишваршиносӣ, экологӣ ва табиатшиносӣ, варзишӣ ва солимгардонӣ, ҳарбӣ ва ватандӯстӣ, стансияҳои сайёҳӣ ва чавон, табиатдӯстон, техникаҳои чавон, мактабҳои санъат, муассисаҳои таълимии ибтидоии маҳсусгардонидашудаи бадеӣ, студияҳо, мактабҳои варзишии қудакону наврасон, варзишгоҳҳои қудаконӣ ва муассисаҳои солимгардонӣ мансӯб мебошанд.

5. Иттиҳодияҳои эҷодии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ ба тарғиб заил тасниф карда мешаванд:

- ибтидоӣ - намуди иттиҳодияи эҷодии самти инкишофи умумӣ, ки барои ошкор намудани қобилияти истеъдоди таълимгирандагон ва инкишофи шавқу рағбати онҳо ба фаъолияти эҷодӣ мусоидат менамояд;

- асосӣ - намуди иттиҳодияи эҷодӣ, ки шавқу рағбати устувори таълимгирандагонро инкишоф дода, ба онҳо дониш, маҳорату малакаҳои амалӣ медиҳад ва эҳтиёҷоти онҳоро зимни интиҳоби касб қонеъ мегардонад;

- олий - намуди иттиҳодияи эҷодӣ, ки аз руи шавқу рағбат барои таълимгирандагони қобилиятноку боистеъдод таъсис дода мешавад.

#### **Моддаи 10. Идоракунии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ**

1. Ба муассисаи таълимии таҳсилоти иловагӣ директори он роҳбарӣ мекунад. Макоми дастаҷамъии идоракунии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ шуроӣ омузгорӣ мебошад.

2. Дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ бо мақсади таъминоти методӣ ва тақмили раванди таълимӣ тарбия шуроӣ методӣ таъсис дода мешавад.

#### **Моддаи 11. Макоми идоракунии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ**

1. Муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловагӣ аз ҷониби макоми зерин идора карда мешаванд:

- макоми чумхуриявии давлатии идораи маориф;
- макоми иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ки муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ дар тобеияти онҳо қарор доранд;
- макоми маҳаллии идораи маориф.

2. Идоракунии муассисаҳои хусусии таълимии таҳсилоти иловагӣ аз ҷониби муассис (муассисон)

амалӣ карда мешавад.

## **Моддаи 12. Ваколатҳои мақомоти идоракунии муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ**

1. Мақомоти ҷумҳуриявии давлатии идораи маориф якҷоя бо дигар мақомоти иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, ки муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ дар тобеияти онҳо қарор доранд:

- сиёсати давлатиро дар соҳаи тахсилоти иловагӣ татбиқ менамоянд;

- барномаҳои рушди тахсилоти иловагиро таҳия мекунанд;

- низомномаи намунавии муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагиро таҳия ва барои тасдиқ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамоянд;

- дар бораи меъёрҳои таъминоти моддию техники ва молиявии тахсилоти иловагӣ тақлифҳо пешниҳод менамоянд;

- санадҳои меъёрии ҳуқуқиро барои муайян намудани кафолатҳои иҷтимоии кормандони омузгорӣ, мутахассисони муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ, новобаста аз тобеият, шаклҳои ташкилию ҳуқуқӣ ва моликият таҳия мекунанд;

- роҳбарии таълимӣ методӣ ва назорати раванди таълимро дар муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликият амалӣ мегардонанд;

- дигар ваколатҳоро тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамоянд.

2. Мақомоти давлатии ҷумҳуриявии идораи маориф барои фаъолияти муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозатнома медиҳад.

3. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар доираи ваколатҳояшон:

- ҳаҷми маблағгузориҳои муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагиро бо тартиби муқарраргардида муайян ва тасдиқ менамоянд;

- нигоҳдорӣ ва таҳкими заминаи моддию техникаи муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ, афзоиши шабакаи онҳо, назорати истифодаи самараноки китъаҳои замини ба онҳо вобасташударо таъмин менамоянд;

- иловапулиро ба маоши кормандони омузгориҳои муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ муайян ва пардохт мекунанд;

- ҳифзи иҷтимоии таълимгирандагон, кормандони омузгорӣ, мутахассисон ва дигар кормандони муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагиро таъмин менамоянд.

4. Мақомоти маҳаллии идораи маориф дар доираи ваколатҳояшон:

- барои интиҳоби намудҳои фаъолияти эҷодии таълимгирандагон мувофиқи шавқу рағбатҳои дарҳости падару модар ё шахсони онҳоро ивазкунанда шароит муҳайё мекунанд;

- бо тартиби муқарраршуда тақмили ихтисос ва аттестатсияи кормандони соҳаи омузгориҳои муассисаҳои давлатии таълимии тахсилоти иловагиро меғузаронанд;

- фаъолияти коллективҳои омузгориҳои муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, дигар ташкилотҳо ва оиларо барои гирифтани тахсилоти иловагии таълимгирандагон ҳамоханг месозанд, таҷрибаи пешқадами онҳоро ҷамъбастан ва паҳн менамоянд ва фаъолияти муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагиро назорат мекунанд;

- дигар ваколатҳоро тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ менамоянд.

## **Моддаи 13. Назорати давлатии фаъолияти муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ**

1. Назорати давлатии фаъолияти муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ бо мақсади татбиқи сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи тахсилоти иловагӣ амалӣ мегардад.

2. Назорати давлатии фаъолияти муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагиро **мақоми ваколатдори давлатии назорат дар соҳаи маориф ва илм**, мақомоти маҳаллии идораи маориф ва мақомоти иҷроияи маҳалли ҳокимияти давлатӣ, ки муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ дар тобеияти онҳо қарор доранд, таъмин менамоянд. (ҚҚТ аз 29.01.2021с., №1766)

3. Шакли асосии назорати давлатии фаъолияти муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ аттестатсияи давлатии муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ мебошад, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

4. Аттестатсияи давлатии гайринавбатии муассисаҳои давлатии таълимии тахсилоти иловагӣ ба таври истисно танҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

5. Аттестатсияи давлатии гайринавбатии муассисаҳои хусусии таълимии таҳсилоти иловагӣ ба таври истисно танҳо бо қарори муассис (муассисон) ё **мақоми ваколатдори давлатии назорат дар соҳаи маориф ва илм** гузаронида мешавад. (ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1766)

6. Аттестатсияи давлатии қорамандони омузгории муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ дар ҳар панҷ сол як маротиба мутобиқи тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

7. Ба қорамандони омузгории муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ аз руи натиҷаи аттестатсияи давлатӣ дараҷаи муайяни таҳассусӣ дода мешавад.

### **БОБИ 3. РАВАНДИ ТАЪЛИМ ДАР МУАССИСАҲОИ ТАЪЛИМИИ ТАҲСИЛОТИ ИЛОВАГӢ**

#### **Моддаи 14. Самтҳои асосии таҳсилоти иловагӣ**

Таҳсилоти иловагӣ дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ аз руи самтҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- илмию техники, ки азбар намудани маҳорату малакаҳои техникую технологи, васеъ намудани ҷаҳонбинии илмӣ, азҳудкунии техникаю технологияи муосир ва илмҳои дақиқ, инчунин ба қори фаъолони илмию таҳқиқотӣ тайёр шудани таълимгирандагонро таъмин менамояд;

- таҷрибавию амалӣ, ки барои ҷалб намудани таълимгирандагон ба фаъолияти илмию таҳқиқотӣ, таҷрибавӣ, конструкторӣ ва ихтироъкорӣ дар соҳаҳои гуногуни илму техника, фарҳангу санъат, инчунин фароҳам овардани шароит барои худтақомули эҷодӣ, ошқор сохтан ва инкишофу дастгирии истеъдодҳои ҷавон мусоидат мекунад;

- ҷамъиятию гуманитарӣ, ки инкишофи қобилияту истеъдоц, малака ва маҳорати амалии таълимгирандагонро дар самти азҳудкунии донишҳо дойр ба асосҳои илмҳои иҷтимошӯ гуманитарӣ ва омузиши забонҳои хориҷӣ таъмин мекунад;

- қитобдорую қитобшиносӣ, ки барои боло бурдани шавқи маърифатӣ, фарҳангию иттилоотӣ ва тақмили малакаю маҳорати таълимгирандагон баҳри муайян ва мустақкам қардани маҷкеи онҳо дар ҷаҳони муосири иттилоотӣ ниғаронида шудааст;

- экологию таатшиносӣ, ки азбар намудани донишхоро дар бораи муҳити зист, ташаққули маърифатӣ экологии шахе, дар бораи масъалаҳои экологии ва таҷрибаи ҳалли онҳо, андухтани донишӯ малақаро дар соҳаи кишварзӣ, аз ҷумла гулпарварӣ, ҷангалпарварӣ, боғдорӣ, занбуриасалпарварӣ ва ҷалб қардан ба қори амалии ҳифзи табиат ва дигар самтҳои биологиро пешбинӣ менамояд;

- сайёхию кишваршиноей, ки ҷалби таълимгирандагонро барои омузиши таърихи кишвар ва маҳалли зист, тамаддуни ҷаҳонӣ, объектҳои ҷуғрофӣ, таърихию фарҳангӣ ва зуҳуроти ҳаёти иҷтимоӣ, азбар қардани малакаҳои амалӣ ва маҳорати сайёхию кишваршиноей таъмин менамояд;

- бадеию эстетикӣ, ки инкишофи истеъдоду қрбилияти эҷодии таълимгирандагон, азбар намудани малакаҳои амалӣ ва дар соҳаи фарҳангу санъати ватанӣ ва ҷаҳонӣ дониш андухтани онҳоро таъмин менамояд;

- тарбияи ҷисмоную варзишӣ, ки инкишофи қобилияти ҷисмонии таълимгирандагон, шароити зарурӣ барои солимии муқаммал, обутобёбӣ, истироҳату фароғат, машғулиятҳои тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш, тайёр қардани захираҳои варзишӣ барои дастаҳои мунтахаби миллий, азбар қардани малакаҳои тарзи ҳаёти солихро таъмин менамояд;

- харбию ватандустӣ, ки тарбияи ҳисси ватандустӣ, дарқи масъулияти шаҳрвандӣ ва дараҷаи зарурии тайёрии таълимгирандагонро ба хизмати харбӣ таъмин мекунад;

- солимқардоную гигиенӣ, ки таъмини шароити заруриро барои истироҳати бофароғат, азбар намудани донишҳо оид ба тарзи ҳаёти солим, азҳуд намудани малақаи беҳдошти саломатии шаҳей ва ташаққули фарҳангӣ гигиении шаҳсро пешбинӣ менамояд.

#### **Моддаи 15. Шақлҳои ташқили таҳсилоти иловагӣ**

1. Таҳсилоти иловагӣ дар шақли равиявӣ мувофиқи имқониятҳои фардӣ, шавқу рағбат, майлу хоҳиш, қобилият ва дараҷаи маҳорати таълимгирандагон бо назардошти дараҷаи таҳсилот, ихтисос, собикаи қор, синну сол, хусусиятҳои руҳию ҷисмонӣ, вазъи саломатии онҳо дар шақлҳои машғулият, маҳфил, даре, лексия, машғулияти фардӣ, конференсия, семинар, хониш, саволу ҷавоб, концерт, мусобика, машқ, саёҳат, экспедитсия, қори амалӣ дар озмоишгоҳҳо, устохонаҳо, гармхона, қитғаҳои замини илмию таҷрибавӣ, дар

корхонаҳои кишоварзӣ ва саноатӣ, дар табиат ва дигар шаклҳои пешбининамудаи Оинномаи муассисаи таълимии таҳсилоти иловагӣ гузаронида мешавад.

2. Шумораи таълимгирандагон дар гуруҳҳо вобаста ба соҳа ва имкониятҳои ташкили раванди таълиму тарбия, инчунин тартиби ташкили корҳои фардӣ ва гуруҳӣ дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ тибқи талаботи Оинномаи муассисаи таълимии таҳсилоти иловагӣ муайян карда мешавад.

3. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ ба хатмкунандагон бо тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ҷумҳуриявии давлатии идораи маориф оид ба таҳсилоти иловагӣ ҳуҷҷатҳои дахлдор медиҳанд. Намунаи шаҳодатнома (сертификат)-ро мақомоти ҷумҳуриявии давлатии идораи маориф тасдиқ мекунад.

4. Шаҳодатнома (сертификат)-ро барои муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловагӣ аз ҳисоби маблағҳои бунети давлатӣ ва дигар манбаъҳои маблағгузорӣ, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст ва барои муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагии хусусӣ аз ҳисоби маблағҳои муассис (муассисон) тайёр карда мешаванд.

#### **БОБИ 4. СУБЪЕКТНОИ РАВАНДИ ТАЪЛИМУ ТАРБИЯ ДАР МУАССИСАҲОИ ТАЪЛИМИИ ТАҲСИЛОТИ ИЛОВАГӢ**

**Моддаи 16. Субъектҳои раванди таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ**

Субъектҳои раванди таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ инҳо мебошанд:

- таълимгирандагон;
- директор, муовин (муовинон)-и директор;
- кормандони омузгорӣ, раёонишонсон, китобдорон ва дигар мутахассисоне, ки ба раванди таълиму тарбия ҷалб шудаанд;
- падару модарони таълимгирандагон ё шахсоне, ки онҳоро иваз мекунад;
- намоёндагони корхонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо, ки дар раванди таълиму тарбия иштирок мекунад.

**Моддаи 17. Ҳуқуқи уҳдадорӣ ва ҳифзи иҷтимоии субъектҳои раванди таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ**

1. Ҳуқуқи ва уҳдадорӣҳои субъектҳои раванди таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагиро Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Қонуни мазкур, Низомномаи намунавии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, муайян менамоянд. (ҚҶТ аз 29.01.2021с., №1766)

2. Давлат ҳуқуқҳои таълимгирандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагиро ҳимоя намуда, ташкили таълиму тарбияи қудакони ноболиги оилаҳои камбизоат ва серфарзанд, қудакони маъҷуб, ҷитимон на қудакони бепарасторро мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин мекунад.

3. Омузгорон ва дигар кормандони соҳаи омузгории муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ, инчунин нафақахуроне, ки қаблан кормандони омузгории ҷунин муассисаҳо буданд, ба имтиёзҳо, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои омузгорон ва дигар кормандони соҳаи омузгории муассисаҳои таълимии давлатӣ пешбинӣ намудааст, ҳуқуқи доранд.

**Моддаи 18. Тайёр кардан ва тақмили ихтисоси кормандони омузгории муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагӣ**

1. Кормандони омузгории муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловагиро муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ, олии касбӣ ва таҳсилоти касбии баъд аз муассисаҳои олии таълимӣ тайёр мекунад.

2. Тақмили ихтисоси кормандони омузгории муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловагӣ дар ҳар панҷ сол на камтар аз як маротиба аз ҳисоби маблағҳои бунети давлатӣ амалӣ карда мешавад.

3. Тақмили ихтисоси кормандони омузгории муассисаҳои хусусии таълимии таҳсилоти иловагӣ дар ҳар панҷ сол на камтар аз як маротиба аз ҳисоби маблағҳои муассис (муассисон) амалӣ карда мешавад.

#### **БОБИ 5. ҶАЪЛИЯТИ МОЛИЯВИЮ ҲОНАГӢ ВА ЗАМИНАӢ МОДӢИЮ ТЕҲИИКИИ**

## МУАССИСАҲОИ ТАЪЛИМИИ ТАҲСИЛОТИ ИЛОВАҒӢ

### Моддаи 19. Фаъолияти молиявӣю хочағни муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ

1. Фаъолияти молиявӣю ҳонагии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ тибки Қруни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Қруни Ҷазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ амалӣ карда мешавад.

2. Маблағгузориҳои муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловағӣ аз ҳисоби бунети давлатӣ ва муассисаҳои хусусии таълимии таҳсилоти иловағӣ аз ҳисоби муассис (муассисон) сурат мегирад.

3. Муассисаҳои давлатӣ ва хусусии таълимии таҳсилоти иловағӣ метавонанд инчунин аз ҳисоби манбаъҳои иловағӣ, ки истифодабарии онҳоро қонунгузориҳои Қумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, маблағгузорӣ карда шаванд.

4. Қудакони оилаҳои қамбизоат, қудакони маъҷуб, ҷтим ва бепарастор дар муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловағӣ ба таври роғгон таҳсил меқунанд.

5. Манбаъҳои иловағии маблағгузориҳои муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ инҳоянд:

- воситаҳои, ки муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ барои расонидани хизматҳои иловағии таҳсилоти, аз инрои қорҳо тибки фармоиши қорҳонаҳо, муассисаҳо, дигар ташкилотҳо ва шахсони воқеӣ, инчунин даромад аз фуруши маҳсулоти ҳуди ба даст овардаанд;

- қумаки башардустона;

- маблағҳои эҳсонқорӣ, сарватҳои моддӣ, ки аз қорҳонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо, инчунин шахсони воқеии алоҳида қабул шудаанд;

- дигар манбаъҳои, ки қонунгузориҳои Қумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст.

6. Маблағҳои иловағии муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ мутобиқи тартиби муайяннамудаи моддаи 43 Қонуни Қумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» танҳо барои фаъолияти оинномавӣ истифода бурда мешаванд.

### Моддаи 20. Заминаи моддию техникаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ

1. Ба заминаи моддию техникаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ бинои иншоот, таҷхизот, воситаҳои алоқа, нақдиёт, қитъаҳои замин, дигар қолу қулқи манқул ва ғайриманқул дохил мешавад.

2. Ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ барои амалӣ намудани қорҳои таълимию тарбиявӣ иншоотҳои варзишӣ, фарханғи, солимқардонӣ ва дигар иншоотҳо бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Қумҳурии Тоҷикистон барои истифодабарӣ дода мешаванд.

3. Талабот нисбат ба заминаи моддию техникаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ аз қуи меъёрҳои дахлқори сохтмонӣ ва санитарию гигиенӣ, қоидаи стандартҳои сохтмон ва нигоҳқориҳои муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ ва нақшаи барномаҳои таълими муайян қарда мешавад.

4. Қуқуқи муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ ба истифодаи қитъаҳои замин, ки дар ҳудуди он қойғир шудаанд, мутобиқи Қодекси замини Қумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои дахлқори меъёрии қуқуқи бо тартиби муқаррарқардида муайян қарда мешавад.

5. Қондҳои ақосӣ ва дигар қолу қулқи муассисаҳои давлатӣ ва хусусии таълимии таҳсилоти иловағӣ, ба истиснои қолатҳои пешбининамудаи қонунгузориҳои Қумҳурии Тоҷикистон, қусодира қарда намешаванд.

6. Қолу қулқи муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ аз қониби муассис (муассисон) танҳо бо мақсадҳои, ки дар Оинномаи онҳо бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Қумҳурии Тоҷикистон муайян шудаанд, барои рушди муассисаҳои таҳсилоти иловағӣ истифода бурда мешаванд.

7. Истифодаи заминаи моддию техникаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти иловағӣ бо мақсадҳои қилофи вазиқарри ақосӣ ва манфиатҳои таълим манъ аст.

### Моддаи 21. Фаъолияти пулақии муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловат

Муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти иловағи метавонанд бо тартиби муқаррарнамудаи мақомоти қумҳуриявӣ давлатии идораи маориф ва қонунгузориҳои Қумҳурии Тоҷикистон дар бораи маориф фаъолияти пулақиро ба роҳ монанд.

## БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ҚОТИМАВӢ

### Моддаи 22. Қамқориҳои байнақмиқалӣ дар соҳаи таҳсилоти иловағӣ

Макоми идоракунии муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ, муассисаҳои таълимии тахсилоти иловагӣ ҳуқуқ доранд бо макоми идоракунии маориф ва муассисаҳои таълимии мамлакатҳои хориҷӣ, ташкилоту фондҳои байналмилалӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи тахсилоти иловагӣ созишномаҳо баста, робитаҳои бевосита муқаррар намоянд.

**Моддаи 23. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур**

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ қашда мешаванд.

**Моддаи 24. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонун мазкур**

Қонуни мазкур, пас аз интиқоли расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

**Президенти  
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

**Эмомали Раҳмон**

**ш. Душанбе  
16 апрели соли 2012  
№826**